

A spiritualitás megjelenése a lelki válság és az örület kezelésében

TAPASZTALATAIM ALAPJA

Mint idős ember visszatekintve életemre, pályámra, azt kell mondanom, amióta lélekgyógyítást végeztem, mindig is foglalkoztatott a nyugtalanító kérdés, amelyre a cím utal. Amikor pedig a politikai helyzet lehetővé tette, és a múlt század kilencvenes éveinek elején az Országos Pszichiátriai és Neurológiai Intézetben létrehozhattam a vallás-
lélektani pszichiátriai osztályt, akkor a spiritualitás szerepe a gyógyításban került munkám fókuszába. Erre az osztályra olyan pszichiátriaiag is megbetegedett embereket vettünk fel, akik valamilyen nyugati vagy keleti vallás vagy spirituális irányzat elkötelezett képviselői voltak. Tehát a spiritualitásuk szempontjából is megsebződtek. A keresztény/keresztényen spiritualitás legegyszerűbb lényegének a terápiás közösség életébe való bevonása segítette gyógyításukat. Az osztály, majd az egész intézet megszüntetése megakasztotta a világviszonylatban is jelentős munka folytatását.¹

Jungi kiképző terapeutaként és analitikus csoport-pszichoterapeutaként munkám bázisa ezután a magángyakorlat keretében folytatott egyéni gyógyítás és a képzés lett. Ennek során lehetőségem van hosszú, néha több évig tartó spirituális patológiában szenvedők részére kezeléseket, segítséget nyújtani.

AZ ÉLET PROBLÉMÁI ÉS SÉRÜLÉSEI

A sámánizmus vizsgálata óta kulturálisan ismert a sámánbetegség fogalma. A természetközeli népek ősi gyökerű életében a sámánvá válás előtt a mai napig megtaláljuk azt, hogy az illető súlyos betegségeken esik át, ami életveszéllyel, a halál lehetőségének problémájával való találkozással jár. A gyógyító ezen keresztül tud megfelelő empátiát, megértést, lelki segítséget nyújtani a hozzá fordulóknak.²

Jézus a Bibliában közli velünk: „Nem az egészségeseknek van szükségük orvosra, hanem a betegeknek” (Mk 2,17). Ha betegek vagyunk, akkor gyengék vagyunk. Az élet egészét tekintve lényegében mindannyian halálos betegek vagyunk. A sebzett gyógyító valamikor az élet végső kérdéseivel szembesült. Ennek kultúrája jelenik meg a pszichoterápiás kiképzésekben, amikor a leendő gyógyító maga esik át terápiás saját élményen, amelynek lényege a sok száz órás önismereti munka. Gyengeségeink, gyarló voltunk belátása alapproblémája a spirituális életnek is. Ez, a „mit szeretnénk” és a „mire vagyunk képesek” önismereti problémája is.

Az élet, a fejlődés folyamatosan problémákkal való találkozásokkal jár. A személyiség minőségi fejlődésének természetes menete lélektanilag ezek megoldása és/vagy elviselni

¹ SÜLE F.: A spiritualitás vizsgálhatóságának egy klinikai módszere. *Psychiatria Hungarica*, 2014 (64), 369–377; UÓ: *Téboly, Terápia, Spiritualitás*, Kairosz, Budapest, 2015. ■ 2 DIÓSZEGI V.: *A sámánhit emlékei a magyar népi műveltségben*, Akadémiai, Budapest, 1998; HOPPÁL M. et al.: *Sámánok és kultúrák*. Gondolat, Budapest, 2006.

tudása, azaz a folyamatos velük való küszködés mentén halad. A problémák szerkezete belső és külső világunk ellentéteinek ütközése során alakul ki. Amikor olyan nehéz helyzetbe kerülünk szembe, melyet erőfeszítéseink dacára sem tudunk megoldani, melyhez nincs „megoldóképletünk”, elegendő erőnk, akkor jönnek létre komoly életproblémáink. Ezek a bennük levő ellentétek ütközése miatt szenvedéssel járnak, mert nem tudjuk megoldani őket, gyengék vagyunk velük szemben. Ezek életünk keresztjei.

A trauma speciális problémahelyzet, amely hirtelen, váratlanul tör ránk, és tehetetlenek vagyunk vele szemben, sem felkészülni nem tudtunk rá, sem kikerülni, elhárítani sem sikerült.

A probléma megoldását mint a káoszból a kozmoszba, vagyis a kuszaságból a rendbe, az alacsonyabból a magasabbba, a profánból a szentbe, az ismeretlenből, a tudattalanból a megismertbe, a tudatosba, a fenyegető idegenből a segítő barátságba való átmenetet éljük meg. A megoldás során életünket értelmessé érezzük, belső békességünk, boldogságunk növekszik.

A kérdéshez tartozik, hogy az ember egyébként időnként még keresi is a problémákkal, az ellentétekkel való konfrontáció kihívását, mert úgy érzi, hogy fejlődést jelent számára: sziklát mászik, magas hegyek csúcsait igyekszik meghódítani, rejtvényeket fejt, autóversenyeket rendez, szinte játszik a halál közelségével, vagy esetleg egyszerűen nem tud emészteni vacsora után, ha nem néz meg néhány gyilkosságot az esti krimikben. És mindezt úgy éli meg, hogy élvezte, kikapcsolódott, pihent. A problémák tehát energigenerátorként is működnek. Ahogy az új ellentétes végeinek közelítése, az új megfeszítése hatalmas röptőerőt hoz létre, úgy a kereszt viselése folyamatos erőforrást is képez.

Az ellentétek meghaladását, integrációját ezért nevezi *Jung* a transzcendens funkciónak, az ember igazi fejlődésének, spirituális lépésnek. Mivel problémáink kialakításában tudattalanunkkal mindig részt veszünk, jogos kialakuló életproblémáinkat, keresztjeinket a keresztény mélylélektanban úgy tekintünk, mint a tudattalanból vezérlő belső mesterünktől fejlődésünk érdekében kapott feladatokat. Ezek mutatják haladásunk szükségessé irányát.

Példaképeknek tekinthetjük napjainkban még a szörnyű betegségekkel is megküzdő *Milton H. Erickson* pszichiáter, *Stephen Hawking* fizikus vagy *Joni Eareckson Tada* író, énekes, aktivista életét.

A SPIRITUÁLIS DIMENZIÓ MEGÉRTÉSE

Az embernek – mint minden élőnek – alaptörekvése egyediségének fenntartása, megvalósítása, belső késztetései megélése. A boldogságkeresés és szenvedés kerülés életünk alapdinamikájához tartozik, a fejlődés egyik fő hajtóereje. Az ember boldog akar lenni, sőt egyre jobban, sőt minél többet, sőt örökre! Így a végtelen kogníciójával is találkozunk. *Viktor E. Frankl* szerint egyedi életünk értelmének megtalálása és az e szerinti élet a legfontosabb késztetésünk és feladatunk.

Egyetemes spirituális szükségletéről azért beszélhetünk, mert az mindenhol megjelenik, ahol ember van. Ez az igényünk a világ működésének megértésével, életünk értelmének keresésével, valamint az egymáshoz és a világ egészéhez való viszonyulásunk kérdéseivel kapcsolatos. Amikor ezekben jelentős eredményeket érünk el, fejlődünk,

boldogok vagyunk, és úgy érezzük, életünket értelmesen éljük. A különböző vallásokat az egyetemes emberi spiritualitásszükséglet történelmileg és helyileg kialakult közösségi kultúráinak tekintjük.

Már maga az anyagi világ is az ellentétek, a másság összeépítésére, integrációjára szerveződik. Az ellentétek kapcsolatából mindig új, magasabb minőség származik. A társulás, az ellentétek megfelelő összeépülése a vonzás és taszítás törvényei alapján történik.

Ahol azonban a mai természettudomány tart, az már az átlagértelmiségi számára is alig követhető. Például a *Hans Peter Dürr* részecskefizikus és *Raimon Panikkar* összehasonlító vallástörténész, filozófus közti, elvonultságban lezajló beszélgetés, vita is – melyben a közös megérthetőséget keresték –, bár csakugyan nehezen követhető, megmutatja, hogy végül meg tudtak egyezni abban, amire közös könyvük címe is utal: *a kozmosz ősforrása a szeretet*.³ Már az elektron is „szereti” a protont, így képződik az atom. Az atomok – lásd periodikus rendszer – vonzásán alapulnak a vegyületek képződései stb. Az emberek egyedi világa pedig igazi *multiverzumot* alkot.

Amikor spiritualitásról beszélünk, általában annak pozitív, az emberek számára a jót, a fejlődést jelentő formáját értjük rajta. Mindannyian ismerjük azonban a magasabb rendű ellentétét, a rosszabbat, az értéktelent, a csúnyát, a destruktívat stb., tehát a negatív spiritualitást.

„A spirituális igazság lényege egy személyes megtapasztalás, élmény, nem pedig nézet” – mondja Jung.⁴ Amikor tudatos életünk kapcsolatba kerül a spiritualitás világgával, az ego rendszerint külvilági feladatot is kap, ami saját szellemi utunkon is továbbvezet. Spirituális válságot akkor élünk át, amikor világnézetünk, értékrendünk új tapasztalataink hatására alapjaiban megrendül.⁵

Az illető egyedi, személyes spiritualitása lelkének az a része, amely világképén, értékrendjén, hitvilágán keresztül a spirituális dimenzióhoz kapcsolódik. Magyar nyelvünk szépen fejezi ki: amikor megérezzük a spirituális világ hívását, akkor találjuk meg *hívásunkat*. Mélylélektanilag ilyenkor belső életünkben az ego tudatosságán túli személyes tudattalanhoz és ezen keresztül a kollektív tudattalanhoz kapcsolódunk.

A spiritualitásnak két szintjét különböztethetjük meg. Az egyik szint, amelyet általában *szellemi tevékenységnek* nevezünk, az emberiség kulturális szintű teljesítményeiben: az értékdimenziókban való haladás. Ezek a tudományok, a művészetek és a vallások, az erkölcs, a moralitás területein jelentkező teljesítmények. A másik, amelyet általában a tulajdonképpeni *spirituális élménynek* nevezünk, mélylélektani terminológiával írható le: a kollektív tudattalan beáramlása, betörése a tudatba.

Deszakralizált korunkban a spiritualitás lehet humanisztikus, politikai, tudományos, művészi vagy egyéb tevékenység, de társadalmilag negatív jelenségek is. A drogok és egyéb szenvedélybetegségek a negatív spiritualitás területeit jelentik.

Jézus elsődlegesen spirituális élményt hozott, ennek nyitotta meg az útját, és nem teológiai rendszert vagy vallási szervezetet, amely már emberi alkotás. Az emberek igazi multiverzumot alkotnak, mindenkinek a saját egyediségének útján kell kialakítania

3 H. P. DÜRR: *Szeretet – A kozmosz ősforrása*, Kairosz, Budapest, 2013. ■ 4 C. G. JUNG: *Emlékek, álmok, gondolatok*, Európa, Budapest, 1987. ■ 5 S. GROF – CH. GROF: *Spirituális válság – Krízisek a belső átalakulás útján*, Pilis-Print Kft., Budapest, 2007.

a „magánvallását”, személyes megtapasztalását, kapcsolódását a spiritualitáshoz. Ez az egyéni felelősség kérdése.

A VALLÁSLÉLEKTANI PSZICHIÁTRIAI OSZTÁLY GYAKORLATA

A spiritualitás világa a valláslélektani pszichiátriai osztály gyakorlatában olyan valóság-dimenzióként jelent meg, amelyet közvetlenül nem érzékelhetünk, de realitása, hatása az általunk érzékelhető világban is tapasztalható.⁶

Érdekes jelenség, hogy az ember specifikumának, lelki, szellemi voltának kifejezésére a legtöbb nyelv legalább két alapfogalmat használ, a magyar a *lélek* és a *szellem* szót. Csodálatos nyelvünk e két kifejezése mélylélektanilag tartalmazza azt az ősi bölcsességet, amely jól kifejezi az emberi specifikum két részét: a személyest, az egyedit (lélek) és az egyetemes emberit, a kollektívát (szellem). A vallásos élet megértésében igen jelentős bibliai Újszövetség magyar fordításai azonban sajnos szinte már csak a lélek kifejezést használják. Így a szellemi magasabb rendű volta zavarossá válik.

A lélek szó etimológiailag a lélegzéssel – a kommunista hatalomátvétel előtt még *lélekezés*ként írták –, tehát egy személyes, egyedi működéssel kapcsolatos. A szellem szó eredete a szél, szellő fogalmával van kapcsolatban, ami egy emberen kívüli, tőle független, de általa és mások által is érzékelhető erőáramlatot jelent (vö. Jn 3,8). A szellem szó nyelvújításbeli kifejezés, elődje a *szellet* szó volt, a huszita Biblia még így írta. *Kazinczy* a szélből, szellőből alkotta meg a kifejezést. „Az Isten lehelete alkotott, s a Mindenható fuvallata tanított engem” – mondja az Ószövetségben Jób (Jób 33,4).

A magyar nyelv e két fogalma hitelesen adja vissza a jelenség mélylélektani lényegét. A lélek kifejezés az ember személyes pszichéjével, egyedi működésével kapcsolatos, ami lehet akaratlagos és lehet spontán, automatikus is, lehet tudatos és tudattalan is, de nem lélegezhetünk *más helyett*. A szellem viszont a személyesen túlival kapcsolatos, az „emberfeletti” vagy „alattival”, ami azonban a többi ember által is észlelhető, mint a szél, így mindannyiunk számára érvényes, kollektív, egymással össze is kapcsoló egyetemes valóság. Mélylélektanilag a kollektív tudattalan tartalmain keresztül érzékelhető, s hasonlóan a biológiai valónkhoz lélektanilag is utal egyedi voltunkon túli általános ember voltunk tudattalan részére. Lelki életnek az illető személyes voltának saját érdekeivel kapcsolatos részét tekintjük. A szellemi a lelkihez képest általánosabb, magasabb metaszint, az egyetemes emberi jelenségekhez való viszonyunkat jelenti.

Terminológiánkban a spiritualitásnak is van tudatos és tudattalan része. A tudatos részt nevezzük az ember tulajdonképpeni szellemi életének, a tudattalan részét pedig a kollektív tudattalan világával való kapcsolatban, annak tartományaiban találjuk meg. A tudatos az illető élete értelmének keresésében, a moralitásában, vagyis másokhoz való viszonyának alapjaiban és az élet szellemi, egyetemes értékeihez való viszonyában jelenik meg.

A lélek és a szellem megkülönböztetése és a pontosabb meghatározás hiánya, úgy tapasztaltuk, hogy mind a hitéletet, mind a lélekgyógyászati kezeléseket komolyan

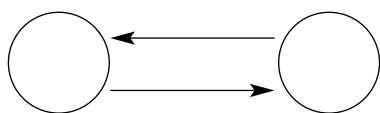
6 SÜLE F.: A spiritualitás vizsgálhatóságának egy klinikai módszere, i. m.

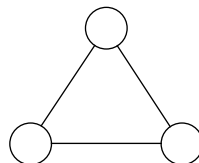
zavarta. A két fogalom valláspatológiai jelentősége olyan nagy, hogy a mélylélektani klinikai munka a pontatlanságot nem engedheti meg, egyértelmű fogalomhasználatot igényel. Ha pedig a klinikumon túl a mindennapi életben való jelentőségét nézzük a *psziché* és a *pneuma*, vagyis a lélek és szellem kifejezések zavaros használatának, akkor embergyilkos szörnyűségeket, vallásháborúkat látunk.

A materialista felfogás számára azonban még a dualisztikus felfogás sem elfogadható abban az értelemben, hogy a lélek külön, önálló entitás. Egyszerűsített hasonlattal ezt a kérdést az osztályunkon mi úgy kezeltük, mint a számítógép hardver–szoftver különbségét: működési szintbeli eltérésként értelmeztük. Ez a szemlélet természetesen a tudatos ego szemlélete.

Azonban a dualisztikus (test–lélek) emberkép is reduktív, mivel a spiritualitást a lélek egyik alrendszeréként kezeli. A kettős ellentétet fejez ki, aminek részei egymás ellenségévé válnak, és háborúság keletkezik köztük, de a kettősnek van olyan kapcsolódási, viszonyulási módja is, amely kreatívan építi össze őket. Ez a tézis és antitézis szintézisének jelensége. Ez az integráció, az ellentétprobléma megoldása, a Jung által transzcendens funkciónak nevezett minőségi fejlődés. Az eredeti keresztény szemléletben az élet alapszerkezete nem pusztán a kettős ellentéte, hanem a hármasság, az integráció lehetősége:

A jó és a rossz

A szeretet, a kegyelem

Az embernek van szelleme, amely a fejlődés irányába készíti, ezért és ezzel tudja összeépíteni a kettősséget, megoldani vagy elviselni a problémákat. Az élet tele van ellentmondásokkal, de az ember szelleme a belső forrása és reménysége, amely arra készíti, hogy a kettősség csapdájából kikerüljön, a problémákat meg tudja oldani, illetve a kettősség feszültségét egy magasabb szintű szempontból el tudja viselni („keresztthordozás”).

Klinikai gyakorlatunkban a szellem, a spiritualitás a személyességen túli külső és belső másságnak, idegenségnek az empátián, szereteten keresztül való érzékelésén, elviselésén, a mássággal való közösség, azonosság felfedezésén, átélésén és segítésén keresztül jelenik meg.

A lélekgyógyászati munka alapfeltétele a kliens felfogásának, érzelmeinek megértése. Különböző vallású klienseink együttélése során érthetően számos éles életfelfogásbeli, világnézeti vita alakult ki, amelybe a stáb tagjai is gyakran bevonódtak, és ezek súlyos nyelvzavart eredményeztek. A kialakuló vitákat egyébként nem elleneztek, sőt támogattuk a megfelelő keretek biztosítása mellett. Ha a problémák nem merülhetnek fel, a személyes bevonódás elmarad, és nem jön létre egymás elfogadása, a közösség. Az egység a kétségből alakul ki.

Így viszont kikerülhetetlen alapfeladatunkká vált egy olyan, lehetőség szerint maximálisan leegyszerűsített közös nyelv, fogalom- és értékrendszer alapjainak kimunkálása,⁷ amely egyszerű, általános érvényű vonatkoztatási rendszerként használható. Ennek mindenki számára valamennyire érthető fogalmakból kellett állnia, hogy a legegyszerűbb és a legtorzultabb szemléletűek is meg tudják érteni.

Úgy véltük, hogy még a legegyszerűbb vagy legösszezarodottabb betegnek is emberi joga a spiritualitás érzékelése, valamilyen kapcsolat létrehozása a spiritualitással. Nem bonyolult teológiai, filozófiai vagy nagy műveltséget kívánó integratív rendszert akartunk tehát kialakítani, hanem a minimumra redukáltat. Azt a munkamódszert választottuk, hogy a vallások és a spiritualitásra vonatkozó eltérő felfogások megjelenő fogalmai közötti közös nevezőket kerestük. Ezzel hasonló analitikus utat követtünk, mint a valóság végső voltát kutató mai fizikusok, amikor a sokszínű anyagi világ jelenségeit vegyületekre, azokat elemekre, azokat pedig atomokra, majd azokat is közös elemi részecskékre bontják. Az egyéni pszichoterápiák, a csoport-pszichoterápiák, a szocioterápiák sorozatos beszélgetései során, néha éles viták tüzeiben alakultak ki azok a sarokkövek, amelyekben végül is meg tudtunk egyezni, és amelyekre a továbbiakban építenünk lehetett.

A beszélgetések során két egymással kapcsolatos fő gyökértényezőzt találtunk: az egyik emberképünk lényegére, a minket mozgató fő törekvésre vonatkozott, a másik az értékrendünkre, a cselekedeteink minősítésének alapjára. A legbelsőbb hajtóerőkre vonatkozóan a legközösebb nevezőt az ember belső és külső életében egyaránt megnyilvánuló fejlődésvágyban és a közösségérzés szükségletében találtuk meg. Nincs olyan ember – állapítottuk meg –, aki ne akarná, hogy külső vagy belső világában valami jobb legyen. Értékrendünkkel kapcsolatban pedig tetteink és minden viselkedésünk, működésünk értékmérőjének a segítséget, a fejlesztést, a közösségi hasznosságot találtuk és tettük gyakorlattá az osztályon. A két gyökértényező lényege a szeretetben integrálódik. A szeretetre már *Platón* úgy tekintett, mint a legfőbb egyesítő, integratív erőre, a szintézis szenvedélyére. A spiritualitás legegyszerűbb alapfogalmaiban ezzel – úgy éreztük – olyan utat találtunk „amiben még a bolond se téved el” (Ézs 35,8).

A továbbiakban ezek lettek megbeszéléseink viszonyítási koordinátái. Ezt követően beszélgetéseink lényege nem arról szólt, hogy egy kérdést valaki hogy lát keresztény vagy buddhista felfogás szerint, hanem arról, hogy az segít, fejleszt-e. A lényegre redukáltság keresésére törekedtünk tehát. A másodlagos teológiai, filozófiai részletkérdések útvésztoínek csapdájába nem kívántunk belebonyolódni.

A KERESZT SZIMBOLIKÁJA

Jung szerint az élet paradoxonjaival való szembekerülés az egyik legértékesebb eszközünk a szellemi fejlődésben. A zen buddhisták kóan-módszerének is ez az alapja.

A küzdelem életünkben ember voltunk igazi fejlődéséért történik, ez a spiritualitás lényege. A spirituális fejlettségre jellemző az is, hogy ki milyen szinten, miért küzd. A küzdelem poláris lélektani párja a belső békesség, mely azt mutatja, hogy jó úton járunk.

Jung élete végén, a repülő csészealjakkal akkoriban kezdődő „megjelenése” kapcsán igen korán felismerte és értelmezte a jelenség mélylélektani, projektív jellegét.⁸ Érdemes lenne a mai *mitopoetikus* kivetítésekre is jobban odafigyelni, és mélyebben megérteni őket (lásd például: *A Gyűrűk Ura*, *Csillagok háborúja*, *Harry Potter*). Ha ezeket a kivetítéseket mint modern mítoszokat nézzük, komoly figyelmeztetést jelentenek. Arra tanítanak, hogy korunkban a világ problémáinak gyökere egy rejtett, majd nyilvánvalóvá váló, világalomra törő, mindenkit leigázó gonosz hatalom elleni küzdelem, ami minden jó szándékú ember feladata. *Hitlerben és Sztálinban* már „jó” példát is kaptunk erre. Vajon tanultunk-e ezekből valamit is?

Az ellentétek találkozásának, ütközésének és integrációjának legősbibb szimbóluma a kereszt. Ebben a két ellentétpár, a horizontális és a vertikális összetartozik, együtt integráltak. Klinikai tapasztalataink szerint ez azt is kifejezi, hogy egy ellentétpár megoldása rendszerint egy másik ellentétpár segítségével lehetséges. Ez a probléma új kontextusba helyezését is jelenti. Szenvédéskerülő, boldogságkereső utunk során mindannyiunk életében kialakulnak olyan súlyos életproblémák, melyeket tartósan nem tudunk megoldani, melyekkel küszködnünk kell, és nem elmenekülni előlük; ezek a keresztjeink, melyek feszültségeit viselnünk kell. Jézus azt mondja: aki nem veszi fel a keresztjét, és nem úgy követi őt, az nem méltó hozzá (vö. Mt 10,38).

A pszichoterápiás munka során kezdetben sokszor a kisebb problémák megértése és megoldása zajlik, míg el nem jutunk a nagyobb, az igazibb mély életproblémákhoz. A kis keresztet gyakran elfedik a nagyobbat. Életproblémáinknak gyakran csak az egyik tengelye, vonatkoztatási dimenziója tudatosul, és sokszor egy másik nézőpont megértése segít a probléma megoldásában. A feladat gyakran éppen a hiányzó másik dimenzió megtalálása. Életünk értelmezhető úgy is, mint a kereszt titkainak fejtegetése.

Márai zseniális, *A gyertyák csonkig égnek* című regényében a súlyos életproblémával való konfrontáció két fő szélsőséges útját is bemutatja a két főszereplő életén keresztül. Az egyik: elmenekülés a szembesülés elől – a trópusi mocsarak elzárt világáig, a másik: a kérdésen való gyötrődés a belső szobába zárkózottan. A csúcspont a titkot tartalmazó napló elégetése és annak megértése jelenti, hogy életüknek a megoldhatatlannak érzett problémával való küzdelem adta meg az igazi értelmét, tartalmát.

AZ „ECCE HOMO” ÜZENETE

Nemrég együtt láthattuk *Munkácsy Mihály* három hatalmas bibliai képét. A csodálatos trilógia középső képének címe: „*Ecce homo*”, „*Íme az ember*”. Ezt eredetileg *Pilátus* mondta Jézusra, *Munkácsy* viszont az egész képnek ezt a címet adta. Ez volt élete utolsó képe, a zseni Krisztus misztériumával való küzdelmének záróüzenete.

Számomra a kép minden szereplője csodálatosan kifejezi az ember és az Isten lényegét: bennünk vannak az ideológusok, a papság, az írástudó értelmiség képviselői, *Pilátus* és a helyi hatalom emberei, a befolyásolt nép különböző tagjai, akik demokratikusan

8 C. G. JUNG: *Titokzatos jelek az égen*, Kossuth, Budapest, 1993.

szavaznak. A kép alakjaiban saját nézeteinket, érzelmeinket, indulatainkat, szerepeinket ismerhetjük fel: ilyenek vagyunk.

A döbbenet az, hogy a számunkra megjelent Istent meg lehet ölni! Isten ezt elviseli, meghal, nem válik agresszívvé, nem söpri el gyilkosait. Végig megőrzi szeretetét – „Atyám, bocsásd meg nekik, mert nem tudják, mit cselekednek” (Lk 23,34) –, s harmadnapon feltámad, egy magasabb létsíkról még eligazítja tanítványait. Megölhetjük, akár magunkban vagy másban a mindenség számunkra megjelent Urát, de Istent nem lehet elpusztítani. Sőt nélküle semmit sem cselekedhetünk. Ez a Krisztus-paradoxon – misztikum, evangélium – a mai napig izgatja és mozgatja világunkat.

Ilyenek vagyunk, ilyen indulatok is lakoznak bennünk. De ha megismerjük Isten szeretetének lényegét, akkor még a legszörnyűbb bűneink, problémáink megoldását, bocsánatát is megkaphatjuk. Ezt hirdeti a kereszt. Ilyen Isten élteti és készíti világunkat, s benne mindnyájunkat.

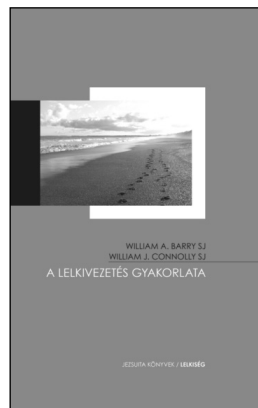
A szerző pszichiáter, pszichoterapeuta.

A JEZSUITA KIADÓ AJÁNLJA

William A. Barry – William J. Connolly A LELKIVEZETÉS GYAKORLATA

A keresztény lelkivezetést úgy határozzuk meg, mint olyan segítséget, amelyet egyik hívő ember nyújt a másiknak, lehetővé téve számára, hogy Isten személyesen neki szóló közlésére odafigyeljen, válaszoljon a személyesen megszólaló Istennek, növekedjen a kapcsolat bensőségességében, és életében megvalósítsa azt, ami ebből következik. Az ilyenfajta lelkivezetésnek a fókusza a tapasztalat – nem a gondolatok –, még hozzá kifejezetten a tapasztalat vallásos dimenziója, vagyis az a dimenziója bármely tapasztalatnak, amely felidéri a jelenlétét a titokzatos Másiknak, akit Istennek nevezünk. Ezt a tapasztalatot nem elszigetelt eseménynek tekintjük, hanem mint annak a folytatólagos kapcsolatnak a kifejeződését, amelyet Isten kezdeményez minden emberrel. • 272 oldal, 2800 forint

James Empeur SJ A BELSŐ NÖVEKEDÉS KILENC ÚTJA Enneagram és lelkivezetés

A régi idők mesterei és lelkivezetői azt akarták elérni, hogy az emberek felismerjék belső torlaszaikat és előítéleteiket, következésképpen saját „tapasztalási stílusukat”, vagyis azt a szokásukat, hogy az életet egy bizonyos fixált szemszögből szemlélik, alakítják. Ezekből az következik, hogy az egésznek véljük az élet általunk megismert vagy uralt részét. Az enneagram lényege, hogy legyőzzük ezeket a szenvedélyeket, és megtanuljuk objektív(ebb)en tapasztalni a valóságot. Arról szól, hogy eljussunk Istenhez, a Teljesen Objektívhez, aki nekünk, keresztényeknek egyszersmind a Miénket is jelenti, amennyiben Isten alászállt világunkba, és annak részévé vált. Az enneagram segítségünkre lehet abban, hogy tisztábban lássunk rá önmagunkra, őszintébbek legyünk magunkhoz, hogy egyre jobban meg tudjuk különböztetni azt, mikor hallgatunk belső hangjaink szavára, s vagyunk ezzel előítéleteink rabjai, illetve mikor vagyunk képesek

arra, hogy nyitottak legyünk az új iránt – írja a hazánkban is jól ismert lelkiismereti szerző, Richard Rohr. Hogyan segítheti az enneagram rendszere a lelkivezetésre vállalkozó szakemberek munkáját? Hogyan válhat teljesebbé általa az életünk, elmélyítve kapcsolatunkat önmagunkkal, embertársainkkal és Istennel? Gazdag tapasztalata alapján többek közt ezekre a kérdésekre keres választ a kötet szerzője. • 268 oldal, 3900 forint

A JEZSUITA KIADÓ AJÁNlja

Mustó Péter SJ REMÉNY ÉS KÉTSÉG KÖZÖTT BOGOTÁ UTCÁIN

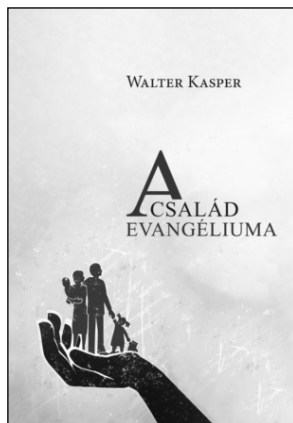
„Első dél-amerikai felfedezőútam után nem szerettem volna még egyszer csak turistaként visszatérni az úgynevezett harmadik világba. Kapcsolat csak akkor jön létre, ha nem csak nézelődök, fényképezek, információkat gyűjtök. Csak akkor teljesedik ki az életem, ha teljesen belemerülök az új környezet életébe. Akkor persze az élet határait, más oldalait, fonákságait is megismerem.

1979-ben tehát visszatértem Dél-Amerikába, Kolumbia fővárosába, Bogotába, azzal a szándékkal, hogy ott hosszabb időt töltek. Először az utcagyerekek világával ismerkedtem. Valójában mindig a felszabadító istenkép élt bennem. A rossznak nemcsak a következményeit szerettem volna gyógyítani, hanem az igazságtalan, embertelen társadalmat is megváltoztatni, együtt küzdeni olyan közösségekkel, ahol minden emberben Isten képnyát látják és tisztelik.” • 196 oldal, 2500 forint

Walter Kasper A CSALÁD EVANGÉLIUMA

A neves német teológus bíboros könyve – mely a családnak szentelt szinódusi folyamatot elindító 2014-es bíborosi tanácskozáson elhangzott előadása alapján született – a keresztény hit talaján állva vizsgálja a házasságot, s ezért a rá vonatkozó örömhír, a házasságról szóló evangélium előtérbe állítását tartja az egyház egyik fő feladatának.

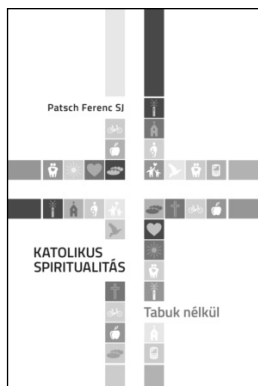
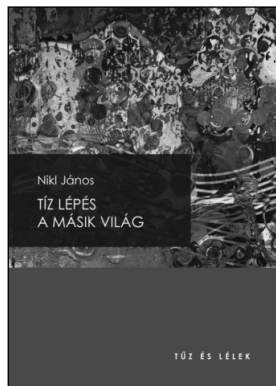
A mai valóság által felvetett kérdésekkel – többek között az újravezényesodott elváltak összetett helyzetével – kíván szembe-síteni és ehhez a teológiai alapot megvetni. Válaszra pedig csak akkor jutunk, ha közösen fontolóra vesszük Jézus üzenetét, ha nyitott lélekkel meghallgatjuk a megosztott tapasztalatokat és érveket, és mindenekelőtt ha közösen imádkozunk Isten Szentlelkéért. • 92 oldal, 980 forint

A JEZSUITA KIADÓ AJÁNlja

Niki János TÍZ LÉPÉS A MÁSIK VILÁG

E könyv riportjainak egyikében, egy nyomasztóan szürke, borongós napon egy nővér így nyilatkozik: „Talán ez a szomorú idő lehet az oka, hogy olyan depressziósak a magyarok. És bizalmatlanok is! A magyar szívhez nehéz közel kerülni, hatalmas falakat emelnek ugyanis.” Meglep, hogy egy portugál nővér így beszél rólunk. És nem csak ő. Mások is megfogalmaztak már rólunk hasonló gondolatokat. Egy másik nővér a cigányokról is érdekesen szól: „Féltem, mikor idejöttem, mert nem vagyok falusi ember, és hozzá kellett szoknom a romák temperamentumához. Ezt csak lassan sikerült leküzdenem.” Érdemes ezen elgondolkodni. Kétségtelen, ha üres kézzel megyünk a cigányok közé, egyből megkérdezik: „No mi van, nem hoztál semmit? Csak prédikálni jöttél?” Tudjuk, üres gyomorral nem lehet filozofálni, de valami más is lehet még e mögött. Mi, magyarok és romák, mind mások vagyunk. A kötet riportjaiból még valami kitűnik, ami sokkal elszomorítóbb, mint a társadalomban jelen lévő egyszerű szegénység. Az pedig nem más, mint az egyre erősödő cigány–magyar ellentét. E kötetnek épp az az egyik missziója, hogy érzékennyé tegyük egymást gondjainkra, bajainkra. Fontos, hogy az emberek lássák: minden nehézség és negatív kicsengésű sajtóhír ellenére sok jó dolog is történik ezen a területen. • 104 oldal, 2300 forint

Patsch Ferenc SJ KATOLIKUS SPIRITUALITÁS – TABUK NÉLKÜL

A kötetben szereplő írások a katolikus spiritualitás nagy témáiról szólnak. De nemcsak hitről, imaéletéről és hivatásról, hanem szexualitásról, párkapcsolatról és életmódról is. Meg még sok minden egyébről... Nagyon őszintén – tabuk nélkül!
A szövegek eredetileg a „Jezsuita bloggerek” közösségi portálon jelentek meg „pacsy” és „satory” nicknéven. Sikeresnek mondhatók, hiszen gyakran több száz kommentet, némelykor pedig akár ezer fölötti like-ot is kaptak – ez pedig a műfajon belül valóban páriát ritkítja... • 268 oldal, 2500 forint

A kötetek megrendelhetők: Jezsuita Kiadó
1085 Budapest, Horánszky u. 20. • Telefon: (1) 445-1429
E-mail: konyvek@jezsuita.hu • Honlap: www.jezsuitakonyvek.hu